

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЕКОНОМІКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ”

Харків
2012

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”**

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЕКОНОМІКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ”

(галузь знань 0304 “Право,”
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.18010011 “Інтелектуальна власність”)

*Затверджено вченою радою університету
(протокол № 10 від 15.06.2012 р.)*

Харків
2012

Програма навчальної дисципліни “Економіка інтелектуальної власності” (галузь знань 0304 “Право,” освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”, спеціальність 8.18010011 “Інтелектуальна власність”) / уклад.: О. С. Марченко, С. М. Макуха, Л. В. Нечипорук, О. В. Овсієнко – Х. : Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – 10 с.

У к л а д а ч і: О. С. Марченко,
С. М. Макуха,
Л. В. Нечипорук,
О. В. Овсієнко

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 5 від 27.07.2012 р.)*

1. ВСТУП

Предметом “Економіки інтелектуальної власності” є закони й закономірності процесів виробництва, розподілу, обміну і споживання об’єктів інтелектуальної власності, а також економічні відносини, що виникають у суспільстві з приводу володіння, користування й розпорядження об’єктами інтелектуальної власності.

Вивчення цієї навчальної дисципліни передбачає формування системного наукового уявлення про теоретичні основи та емпіричні закономірності розвитку відносин інтелектуальної власності. Для майбутніх фахівців-правознавців актуальним є отримання спеціальних економічних знань щодо особливостей функціонування економіки інтелектуальної власності та тенденцій розвитку інтелектуальної власності, набуття навичок аналізу ринку інтелектуальної власності і механізмів її комерціалізації.

Специфіка освітньої професійної програми навчання студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю “Інтелектуальна власність” зумовлює зв’язок навчальної дисципліни “Економіка інтелектуальної власності” з курсами “Господарське право”, “Введення до інтелектуальної власності”, “Маркетинг та менеджмент інтелектуальної власності”, “Експертиза об’єктів промислової власності. Оцінка прав інтелектуальної власності”, “Нематеріальна економіка та управління формуванням і використанням інтелектуального капіталу”, “Безпека інтелектуальної власності”.

У результаті вивчення дисципліни “Економіка інтелектуальної власності” студенти повинні:

знати економічну теорію прав власності; класифікацію об’єктів інтелектуальної власності, закономірності їх життєвого циклу; протиріччя інтелектуальної власності та напрями їх розвитку; механізми державного регулювання інтелектуальної власності; особливості сучасних технологічних укладів; основні концепції та протиріччя постіндустріального суспільства, причини і напрями трансформації від-

носин власності при переході до постіндустріального суспільства; специфічні властивості нематеріальних активів підприємства; класифікаційні ознаки нематеріальних активів; особливості оцінки нематеріальних активів та оплати за користування ними; способи комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності; закономірності функціонування ринку інтелектуальної власності; закономірності інвестування в інтелектуальну власність; інфраструктура комерціалізації інтелектуальної власності; форми передачі об'єктів інтелектуальної власності; тенденції розвитку відносин інтелектуальної власності в міжнародних економічних відносинах; закономірності функціонування міжнародного ринку інтелектуальної власності; механізми формування, розподілу і перерозподілу квазіренти в рамках світового господарства;

уміти проводити специфікацію прав власності, визначати трансакційні витрати, пов'язані з передачею прав власності; досліджувати проблеми та перспективи розвитку інтелектуальної власності в Україні; оцінювати наслідки загострення протиріч у сфері інтелектуальної власності; вирізняти ситуації, у яких необхідно застосовувати правові важелі регулювання інтелектуальної власності; класифікувати економічні системи за ступенем технологічного розвитку; визначати та оцінювати перспективи постіндустріалізації у вітчизняній економіці; розраховувати плату за користування нематеріальними активами; обґрунтовувати вибір методу оцінки нематеріальних активів; аналізувати показники ефективності інтелектуальної власності; досліджувати вплив ТНК на світовий ринок інтелектуальної власності; оцінювати наслідки трансфертного ціноутворення на об'єкти інтелектуальної власності; вирізняти ситуації, у яких необхідне застосування наддержавних важелів регулювання інтелектуальної власності; користуватися сучасною науковою літературою, статистичними довідниками, електронними джерелами інформації.

2. ЗМІСТ

Розділ I. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК ЕКОНОМІЧНА ОСНОВА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

1. Інтелектуальна економіка

Економіка інтелектуальної власності як інтелектуальна економіка. Економічні відносини власності. Форми та види власності. Економічна теорія прав власності. Специфікація і диференціація прав власності. Трансакційні витрати. Англосаксонська і континентальна традиції специфікації прав власності.

Види та результати інтелектуальної діяльності. Інтелектуальна власність як результат творчої діяльності. Шляхи забезпечення інтеграції наукового, виробничого та фінансового секторів економіки.

Еволюція інтелектуальної власності в Україні. Проблеми та перспективи розвитку інтелектуальної власності в Україні.

2. Система інтелектуальної власності

Суб'єкти інтелектуальної власності.

Об'єкти інтелектуальної власності як економічна категорія. Об'єкти промислової власності; об'єкти, що охороняються авторськими та суміжними правами; інші (нетрадиційні) об'єкти інтелектуальної власності. Життєвий цикл об'єкта інтелектуальної власності: створення, набуття прав, використання та захист прав, утилізація.

Протиріччя інтелектуальної власності. Протиріччя суб'єктів інтелектуальної власності. Двоїстий характер інтелектуальної власності: інтелектуальна власність як приватна власність (за способом індивідуального використання) та суспільна

(як надбання всього суспільства). Протиріччя об'єктів інтелектуальної власності: між нетоварною сутністю об'єктів інтелектуальної власності та товарною формою їх використання.

Роль держави у формуванні та ефективному використанні інтелектуальної власності. Ефективність державного регулювання інтелектуальної власності як основа реалізації технологічних знань.

3. Місце і роль інтелектуальної власності в економічному й соціальному розвитку суспільства

Класифікація економічних систем за ступенем технологічного розвитку. Поняття технологічних укладів та їх характеристика. Особливості сучасних технологічних укладів (5-го та 6-го). Науково-технічна революція як передумова формування постіндустріального суспільства.

Теорія постіндустріального суспільства. Трансформація відносин власності при переході до постіндустріального суспільства. Інтелектуальна власність як економічна основа постіндустріального суспільства. Зміни у відносинах власності як передумова пом'якшення протиріч між найманою працею і капіталом. Перетворення експлуатації на самоексплуатацію.

Концепції постіндустріального суспільства: “суспільство знань” і інформаційне суспільство. Інформація та знання як вирішальні чинники постіндустріального розвитку. Особливості інформації та знань, основні напрями їх реалізації в економічній діяльності.

Протиріччя постіндустріального суспільства. Перспективи постіндустріалізації у вітчизняній економіці.

Мережева економіка. Особливості інтелектуальної власності в умовах мережевої взаємодії.

Розділ II. РИНОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

4. Інтелектуальна власність як нематеріальний актив

Нематеріальні ресурси. Нематеріальні активи: сутність і специфічні властивості. Класифікація нематеріальних активів підприємства. Права користування природними ресурсами. Права користування майном. Права на знаки для товарів і послуг. Права на об'єкти промислової власності. Авторські та суміжні з ними права. Гудвіл. Джерела нематеріальних активів фірми.

Плата за користування нематеріальними активами: роялті, паушальний, комбінований і компенсаційний платіж.

Юридичний та економічний термін служби нематеріальних активів.

Мета й особливості оцінки нематеріальних активів. Методи оцінки вартості нематеріальних активів. Первісна та справедлива вартість нематеріального активу. Амортизація нематеріальних активів.

5. Комерціалізація інтелектуальної власності

Комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності: мета й основні способи. Інтелектуальна власність як товар.

Ринок інтелектуальної власності як система економічних відносин із приводу купівлі-продажу об'єктів інтелектуальної власності. Особливості та структура ринку об'єктів інтелектуальної власності. Попит і пропозиція. Особливості поведінки продавця й покупця.

Ринкова вартість інтелектуальної власності. Специфіка вартісного оцінювання об'єктів інтелектуальної власності. Методологічні підходи до оцінювання об'єктів інтелектуальної власності.

Провідна роль ліцензійних угод у комерціалізації інте-

лектуальної власності. Економічна ефективність ліцензування.

Інтелектуальна власність як капітал. Особливості інвестицій у інтелектуальну власність. Капітальні і фінансові інвестиції в інтелектуальну власність. Венчурний капітал.

Статутний капітал і інтелектуальна власність. Оцінка майнових прав інтелектуальної власності, що вносяться до статутного капіталу.

Інтелектуальний капітал підприємства, його структура та вартість. Методи оцінки інтелектуального капіталу.

Інфраструктура та посередники комерціалізації інтелектуальної власності.

Економічна ефективність інтелектуальної власності: сутність, показники. Ринкова вартість підприємства.

6. Тенденції розвитку інтелектуальної власності в міжнародних економічних відносинах

Мотивація учасників процесу міжнародної передачі прав власності. Форми передачі об'єктів інтелектуальної власності (на комерційній, некомерційній, нелегальній основі). Економічна розвідка та шпіонаж.

Міжнародний ринок інтелектуальної власності: поняття й економічна роль. Суб'єкти міжнародного ринку передачі прав інтелектуальної власності. Особливості міжнародного ринку інтелектуальної власності.

Транснаціональні корпорації на ринку об'єктів інтелектуальної власності. Трансфертне ціноутворення на об'єкти інтелектуальної власності. Світова квазірента. Механізми формування, розподілу і перерозподілу квазіренти в рамках світового господарства.

Інтелектуальна власність в епоху Інтернету. Нова економіка інтелектуальної власності.

Міжнародні установи з охорони інтелектуальної власності.

Україна в системі міжнародної передачі прав інтелектуальної власності.

3. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність: креативи метафізичного пошуку : моногр. / В. Д. Базилевич, В. В. Ільїн. – К.: Знання, 2008. – 687 с.

Безпека людського розвитку: економіко-теоретичний аналіз : моногр. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін. ; за ред. Л. С. Шевченко. – Х. : Право, 2010. – 448 с.

Бутнік-Сіверський О. Б. Економіка інтелектуальної власності / О. Б. Бутнік-Сіверський. – К. : Ін-т інтелект. власності і права, 2004. – 296 с.

Економіка інтелектуальної власності : навч. посіб. / П. М. Цибульов, П. В. Солошенко, Л. Ю. Цибульська. – Маріуполь : Рената, 2010. – 147 с.

Сілаєв В. І. Економіка інтелектуальної власності : навч. посіб. / В. І. Сілаєв, В. В. Гавенко. – Донецьк : ДонДУУ, 2007. – 199 с.

Федулова Л. І. Економіка знань : підруч. / Л. І. Федулова. – К. : НАН України; Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2009. – 480 с.

Цибульов П. М. Введення до інтелектуальної власності : навч. посіб. / П. М. Цибульов. – К. : Держ. ін-т інтелект. власності, 2008. – 124 с.

Цибульов П. М. Управління інтелектуальною власністю / П. М. Цибульов. – К. : Держ. ін-т інтелект. власності, 2009. – 312 с.

Ястремська О. М. Інтелектуальна власність : конспект лекцій / О. М. Ястремська, Д. О. Ріпка. – Х. : ХНЕУ, 2009. – 92 с.

Навчальне видання

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЕКОНОМІКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ”

(галузь знань 0304 “Право,”
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.18010011 “Інтелектуальна власність”)

У к л а д а ч і: МАРЧЕНКО Ольга Сергіївна,
МАКУХА Світлана Миколаївна,
НЕЧИПОРУК Людмила Володимирівна,
ОВСІЄНКО Ольга Вікторівна

Відповідальний за випуск *Л.С. Шевченко*

Редактор *О. І. Борисенко*
Комп’ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*

План 2012

Підп. до друку 08.08.2012. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 0,63. Облік.-вид. арк. 0,27. Вид. № 158.
Тираж 50 прим. Зам. № 4464. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.